

โมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Model of Political Expression of People in the Northeastern Region

ก้องคำ ภาคสุโพธิ์

สัญญา เคนาภูมิ

ภักดี โพธิ์สิงห์

นักศึกษาปริญญาเอก ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Konkhum Phaksupho

Sanya Kenaphoom

Phakdee Phosing

D.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding E-mail : konkhum.phak@gmail.com

วันที่รับบทความ: 2 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 29 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 31 มีนาคม 2568

Received: March 2, 2025; Revised: March 29, 2025; Accepted: March 31, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3) สร้างและยืนยันโมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาร์โร ยามาเน่ ใช้วิธีการกำหนดสัดส่วนและวิธีสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยสมการโครงสร้าง (SEM) ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ระยะที่ 3 การยืนยันโมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ คุณสมบัตินักการเมือง ปัจจัยการตลาดทางการเมือง และปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมืองโดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 48.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ $P\text{-Value} = 0.207$, $X^2/df = 1.630$, $GFI = 0.994$, $CFI = 0.992$, $RMSEA = 0.04$, $SRMR = 0.03$ (3) โมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การพัฒนาด้านคุณสมบัติของนักการเมือง 2) การพัฒนาด้านการตลาดทางการเมือง 3) การพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง และ (4) ผลการยืนยันรูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยมีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.00-5.00 และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ น้อยกว่า 1.5

คำสำคัญ: โมเดล; การแสดงออกทางการเมือง; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

This research aims to 1) study the level of political expression of people in the Northeast, 2) study the factors affecting political expression of people in the Northeast, and 3) create and confirm a model of political expression of people in the Northeast. The mixed research method was divided into 3 phases: Phase 1 was a quantitative research. The sample consisted of 400 people in the Northeast, who were selected by using Taro Yamane's formula, using the proportional sampling method and simple random sampling. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, mean, percentage, standard deviation, and structural equation analysis (SEM). Phase 2 was a qualitative research. The target group consisted of 20 experts and stakeholders. The research instrument was an interview form. Phase 3 confirmed the model of political expression of people in the Northeast by experts.

The research results found that (1) the level of decision-making in voting of people in the Northeast was overall at a high level. (2) Factors affecting political expression of people in the Northeast included politicians' qualifications, political marketing factors, and political environment factors. It can predict 48.30 percent with statistical significance at the .01 level. The model is consistent with the empirical data. $P\text{-Value} = 0.207$, $\chi^2/df = 1.630$, $GFI = 0.994$, $CFI = 0.992$, $RMSEA = 0.04$, $SRMR = 0.03$ (3) The model of political expression of people in the Northeast region consists of the following development guidelines: 1) Development of politicians' qualities, 2) Development of political marketing, 3) Development of political environment, and (4) The results of the model confirmation are most appropriate and experts have consistent opinions with a median between 4.00-5.00 and an interquartile range of less than 1.5.

Keywords: Mode; Political expression; Northeastern region

บทนำ

การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงระดับของประชาธิปไตยในสังคม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนช่วยส่งเสริมให้ระบบการเมืองมีความโปร่งใส มีเสถียรภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การเข้าร่วมการประชุมทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการเคลื่อนไหวทางสังคมอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมและรูปแบบของการแสดงออกทางการเมืองอาจแตกต่างกันไปตามปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และบริบททางการเมืองของแต่ละพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนในแต่ละภูมิภาคมีแนวโน้มในการแสดงออกที่หลากหลายและมีพลวัตแตกต่างกันไปตาม

เงื่อนไขแวดล้อมที่พวกเขาประสบอยู่ แนวคิดของ Robert Dahl (1971) เกี่ยวกับประชาธิปไตยแบบพหุนิยม (Polyarchy) ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยมีความเข้มแข็ง โดยเน้นว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบอำนาจรัฐจะช่วยให้การปกครองมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ แนวคิดของ Samuel Huntington (1991) เกี่ยวกับ "คลื่นประชาธิปไตย" (Waves of Democratization) ยังอธิบายถึงพัฒนาการของประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ทั่วโลก ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในแต่ละพื้นที่

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเป็นภูมิภาคที่มีลักษณะเฉพาะด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งอาจส่งผลต่อแนวโน้มและรูปแบบของการแสดงออกทางการเมือง ประชาชนมีประวัติของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาอย่างยาวนาน ทั้งในรูปแบบของการเลือกตั้ง การประท้วง และการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางการเมืองและเศรษฐกิจของประชาชน ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและแนวโน้มในการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภูมิภาค ได้แก่ 1) ฐานะทางเศรษฐกิจซึ่งมักสะท้อนถึงระดับความเป็นอยู่ของประชาชนและความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรทางสังคม ระดับการศึกษา ซึ่งผลการตระหนักรู้ทางการเมืองและความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์การเมือง 2) อิทธิพลของสื่อมวลชนและสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง 3) บทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่สามารถมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประวัติของการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ความเปลี่ยนแปลงของรัฐบาล นโยบายสาธารณะ และสถานการณ์ทางการเมืองระดับประเทศ กระตุ้นให้ประชาชนเกิดการตอบสนองทางการเมืองที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ได้จำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็นหลายรูปแบบ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในระดับสถาบัน (Institutional Participation) และการเข้าร่วมในระดับไม่เป็นทางการ (Non-Institutional Participation) ซึ่งสามารถนำมาใช้วิเคราะห์พฤติกรรมของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยได้ โดยการเคลื่อนไหวทางสังคมและการแสดงออกทางการเมืองในภูมิภาคนี้มักจะมีลักษณะที่สะท้อนถึงความไม่พอใจต่อโครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม (Sidney Verba and Norman Nie, 1972)

ปัญหาการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) การเข้าถึงข้อมูลและความเข้าใจทางการเมือง ประชาชนในภาคอีสานมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ความเข้าใจทางการเมืองและสิทธิพลเมืองไม่เท่ากัน ประชาชนบางส่วนอาจไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้อง ครบถ้วน หรือเป็นกลาง ทำให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลและพรรคการเมือง (Amnesty International, 2023) 2) อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์และการซื้อเสียง ระบบอุปถัมภ์เป็นโครงสร้างทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาคอีสาน ระบบนี้ทำให้การเลือกตั้งและการแสดงออกทางการเมืองถูกครอบงำโดยนักการเมืองท้องถิ่นหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ นักการเมืองบางรายใช้วิธีการซื้อเสียงหรือให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับประชาชนเพื่อแลกกับคะแนนเสียง ทำให้การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนไม่ได้เป็นไปอย่างเสรีและโปร่งใส (Chai Jing, 2020) 3) ความกลัวและแรงกดดันทางการเมือง แม้ว่าประชาชนในภาคอีสานจะมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและการประท้วงมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ แต่ก็ยังมีแรงกดดันจากภาครัฐในการควบคุมและจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ประชาชนบางส่วนกลัวว่าการแสดงออกทางการเมืองของตนอาจนำไปสู่ผลกระทบทางกฎหมายหรือการถูกกดดันจากเจ้าหน้าที่รัฐ 4) การขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนในภาคอีสานจะมีสัดส่วนการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งที่สูง แต่การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองยังคงจำกัดอยู่ในระดับที่ไม่เพียงพอ โครงสร้างทางการเมืองของไทยยังคงเป็นระบบรวมศูนย์อำนาจ ทำให้ประชาชนระดับรากหญ้าไม่มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างแท้จริง (Amnesty International, 2023)

ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางการเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการวิเคราะห์แนวโน้มทางการเมืองในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นการคาดการณ์พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกตั้ง การประเมินระดับของการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย หรือการพัฒนาแนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์และเป็นธรรม ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการสร้างกลไกที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตย เช่น การส่งเสริมความรู้ทางการเมืองผ่านการศึกษาและสื่อสารมวลชน การสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นกลางและรอบด้าน รวมถึงการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถแสดงออกทางการเมืองได้อย่างเสรีภายใต้กรอบของกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ เพื่อให้การเมืองเป็นพื้นที่ที่ทุกภาคส่วนสามารถมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของสังคมได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อสร้างและยืนยันโมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน

Locke (1689) ได้นิยามการแสดงออกทางการเมืองว่าเป็นกลไกตรวจสอบอำนาจรัฐตามทฤษฎีสัญญาประชาคม (social contract) โดยเห็นว่าประชาชนมีสิทธิในการแสดงออกเมื่อรัฐบาลละเมิดสิทธิพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน

Habermas (1962) โดยอธิบายว่าการแสดงออกทางการเมืองคือกระบวนการสร้างวาทกรรมสาธารณะผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลในพื้นที่กลาง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (deliberative democracy)

Taylor (1992) ได้ขยายความว่าการแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยคือการเรียกร้องการยอมรับในความแตกต่าง โดยเฉพาะในสังคมพหุวัฒนธรรมสมัยใหม่

McAdam, Tarrow, & Tilly (2001) โดยวิเคราะห์ว่าการแสดงออกทางการเมืองคือรูปแบบการทำลายอำนาจที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชน ผู้มีอำนาจ และกลุ่ม

Castells (2012) ได้อธิบายการแสดงออกทางการเมืองยุคใหม่ว่าเป็นการสร้างอำนาจผ่านเครือข่ายสื่อสารดิจิทัล ที่เปลี่ยนโฉมการเคลื่อนไหวทางสังคมในศตวรรษที่ 21

สรุปได้ว่า การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน (Political Expression) หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนใช้สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ทศนคติ หรือความต้องการทางการเมืองผ่านช่องทางต่างๆ ทั้งแบบปัจเจกและแบบรวมกลุ่ม เพื่อมีส่วนร่วมหรือได้ต่อการปกครองและนโยบายสาธารณะ

2. องค์ประกอบของการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน

John Locke (1689) แนวคิดสิทธิธรรมชาติและสัญญาประชาคม เสนอว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมสิทธิธรรมชาติ ได้แก่ ชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน รัฐบาลต้องปกครองด้วยความยินยอมของประชาชนผ่านสัญญาประชาคม ประชาชนมีสิทธิต่อต้านรัฐบาลที่ละเมิดสัญญานี้ การแสดงออกทางการเมืองเป็นเครื่องมือตรวจสอบอำนาจรัฐที่สำคัญ

Jürgen Habermas (1962) แนวคิดพื้นที่สาธารณะและประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ วิเคราะห์การเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะในสังคมสมัยใหม่ เสนอว่าการสื่อสารอย่างเสรีในพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตย แนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือเน้นการแลกเปลี่ยนเหตุผลมากกว่าการใช้เสียงข้างมาก

Charles Tilly (1978) แนวคิด การเมืองแบบขัดแย้ง ศึกษากระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในประวัติศาสตร์ เสนอแนวคิด "repertoires of contention" อธิบายรูปแบบการประท้วงที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ชี้ให้เห็นว่าการประท้วงเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่พัฒนาต่อเนื่อง

Margaret Keane (2009) แนวคิด การเมืองในชีวิตประจำวัน ขยายนิยามการเมืองให้รวมถึงการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน วิเคราะห์ว่าการเลือกบริโภค การสนทนา หรือแม้แต่การแต่งกายสามารถเป็นการแสดงออกทางการเมืองได้ ชี้ให้เห็นพลังของการเมืองแบบไม่เป็นทางการในการสร้างการเปลี่ยนแปลง

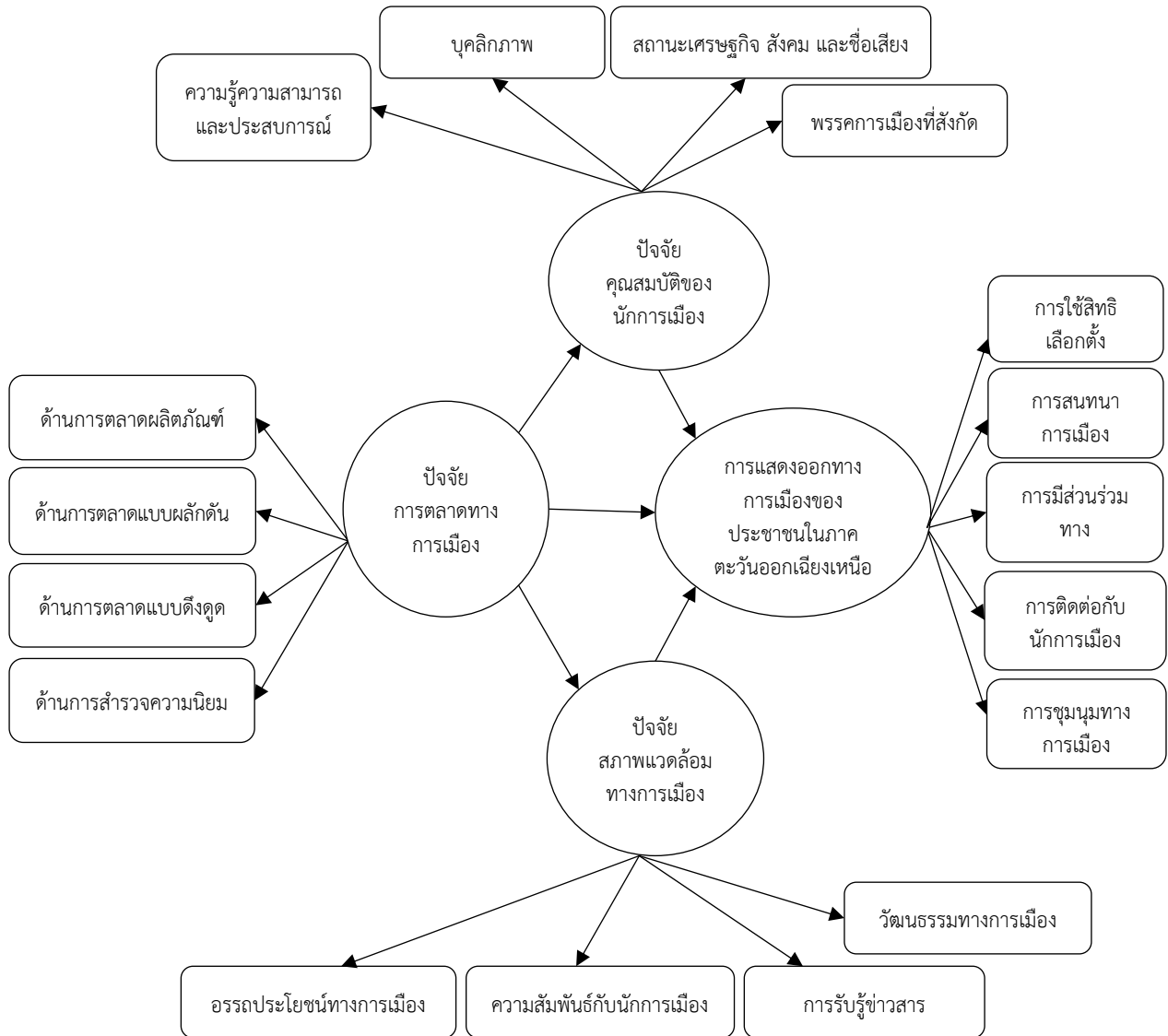
Mancur Olson (1965) แนวคิดตรรกะของการกระทำร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหาการรวมกลุ่มทางการเมืองด้วยทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ อธิบายปรากฏการณ์ "ผู้โดยสารฟรี" ที่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนไหว เสนอว่ากลุ่มต้องสร้างแรงจูงใจเฉพาะเพื่อดึงดูดการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดองค์ประกอบของการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ดังนี้

นักวิชาการ	แนวคิดหลัก	เนื้อหาสำคัญ
John Locke (1689)	สิทธิธรรมชาติ	สัญญาประชาคม สิทธิต่อต้านรัฐบาล
Jürgen Habermas (1962)	พื้นที่สาธารณะ	การสื่อสารสาธารณะ ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ
Charles Tilly (1978)	การเมืองแบบขัดแย้ง	รูปแบบการประท้วง กระบวนการเรียนรู้สังคม
Margaret Keane (2009)	การเมืองในชีวิตประจำวัน	การเมืองแบบไม่เป็นทางการในชีวิตประจำวัน
Mancur Olson (1965)	ตรรกะของการกระทำร่วมกัน	ปัญหาผู้โดยสารฟรี แรงจูงใจในการรวมกลุ่ม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดเรื่อง โมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการสรุปการวิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิด และทฤษฎีจากนักวิชาการ ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการตามกรอบแนวคิด สรุปได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง โมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัย กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ จังหวัดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป ซึ่งมีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่จริงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น จำนวน 16,878,002 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีภูมิลำเนา และอาศัยอยู่จริงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ (Yamane, 1973, pp. 580-581)

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น หรือตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่

3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักการเมือง

3.1.1.1 ความรู้ความสามารถและประสบการณ์

3.1.1.2 บุคลิกภาพ

3.1.1.3 สถานะเศรษฐกิจ สังคม และชื่อเสียง

3.1.1.4 พรรคการเมืองที่สังกัด

3.1.2 ปัจจัยการตลาดทางการเมือง

3.1.2.1 ด้านผลิตภัณฑ์

3.1.2.2 ด้านการตลาดแบบผลักดัน

3.1.2.3 ด้านการตลาดแบบดึงดูด

3.1.2.4 ด้านการสำรวจความนิยม

3.1.3 ปัจจัยพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง

3.1.3.1 การเรียกร้องทางการเมือง

3.1.3.2 การสนับสนุนทางการเมือง

3.1.3.3 การผลักดันนโยบาย

3.1.3.4 การต่อต้านรัฐบาล

3.1.4 ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง

3.1.4.1 อรรถประโยชน์ทางการเมือง

3.1.4.2 ความสัมพันธ์กับนักการเมือง

3.1.4.3 การรับรู้ข่าวสาร

3.1.4.4 วัฒนธรรมทางการเมือง

3.2 ตัวแปรตาม คือ การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5 ด้าน ดังนี้

3.2.1 การใช้สิทธิเลือกตั้ง

3.2.2 การสนับสนุนการเมือง

3.2.3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

3.2.4 การติดต่อกับนักการเมือง

3.2.5 การชุมนุมทางการเมือง

ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างโมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1.1 ผลการวิจัยจากการวิจัยในระยะที่ 1 โดยจัดหมวดหมู่ใหม่ตามลำดับของการเกิด (Birth Order) ของโมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างโมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง (The Critical Incident Technique) และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นักการเมือง นักวิชาการ ตัวแทนภาคประชาสังคม รวมจำนวน 20 คน

3. เครื่องมือในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระยะที่ 3 การยืนยันโมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิพากษ์และยืนยันในการวิจัยระยะนี้ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง (The Critical Incident Technique) และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างโมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นักการเมือง นักวิชาการ ตัวแทนภาคประชาสังคม รวมจำนวน 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือมาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำเครื่องมือเหล่านั้นมาปรับข้อคำถามเพื่อให้สอดคล้องกับบริบท การวิจัยในครั้งนี้ ภายใต้การควบคุมดูแลและให้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลักของเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยมีลักษณะ ดังต่อไปนี้ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับประเมินความเหมาะสมของปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

3.1 ผู้วิจัย ขอนหนังสือรายงานตัวจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามถึงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประสาน ขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่การวิจัย แล้วผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการแจกแบบสอบถาม ให้กลุ่มตัวอย่างตามบัญชีรายชื่อบุคลากรในพื้นที่เป้าหมาย

3.2 ทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนว่ามีความสมบูรณ์ กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบข้อความครบถ้วนหรือไม่ โดยหากแบบสอบถามฉบับใดไม่สมบูรณ์ก็จะนำฉบับใหม่ไปแจก เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบให้สมบูรณ์ครบทุกข้อจนได้แบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วทำการวิเคราะห์ ข้อมูล ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) โดยแสดงเป็นจำนวนและร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

4.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) และกำหนด ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนใน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ระดับ		แปลผล	อันดับ
	การแสดงออก $\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.51	0.78	มาก	4
2. ด้านการสนทนการเมือง	3.58	0.74	มาก	3
3. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.60	0.84	มาก	1
4. ด้านการติดต่อกับนักการเมือง	3.59	0.83	มาก	2
5. ด้านการชุมนุมทางการเมือง	3.40	0.85	มาก	5
โดยรวม	3.57	0.80	มาก	-

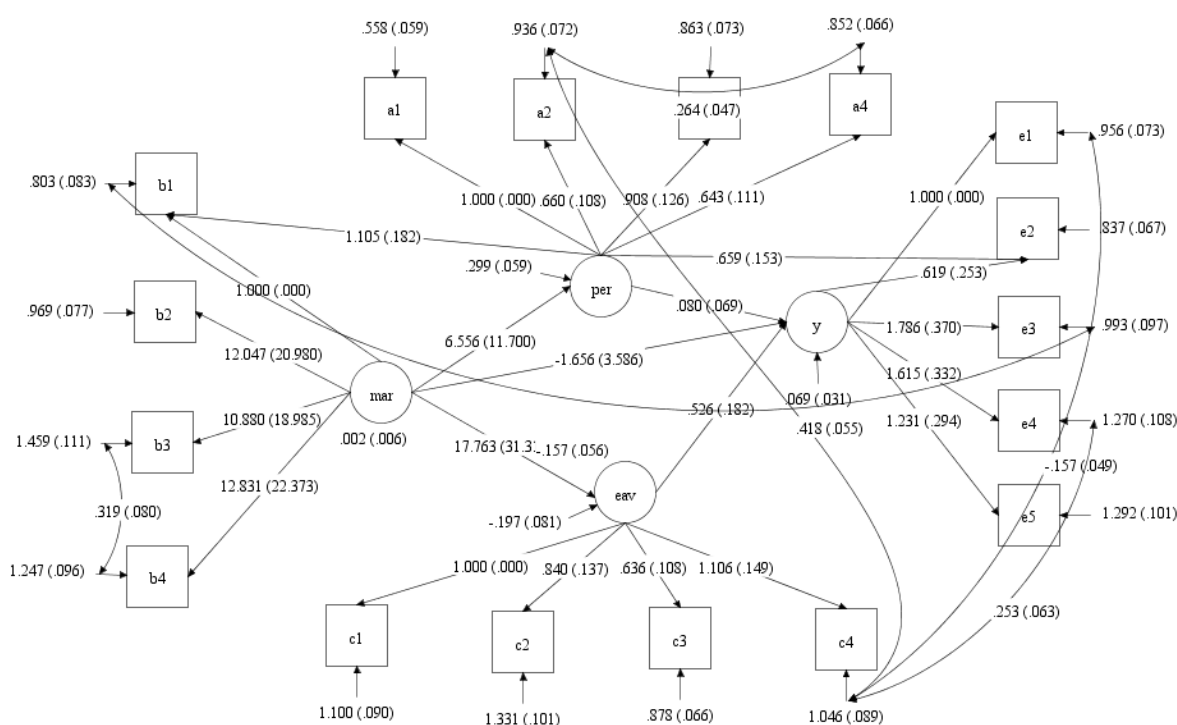
จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X} = 3.60$) รองลงมาด้านการติดต่อกับนักการเมือง ($\bar{X} = 3.59$) ด้านการสนทนการเมือง ($\bar{X} = 3.58$) ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.51$) ด้านการชุมนุมทางการเมือง ($\bar{X} = 3.40$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความกลมกลืนของปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ดัชนีวัดความกลมกลืน	เกณฑ์พิจารณา	ค่าดัชนีที่วัดได้	ผลการพิจารณา
χ^2/df	< 2.00	1.92	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.95	0.978	ผ่านเกณฑ์
TLI	≥ 0.95	0.973	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.04	ผ่านเกณฑ์
SRMR	< 0.05	0.02	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 2 การตรวจสอบความตรงของแบบจำลองสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด และมีค่าสถิติ ดังต่อไปนี้ P-Value = 0.70, χ^2/df = 1.92, GFI = 0.978, CFI = 0.973, RMSEA = 0.04, SRMR = 0.02 ดังภาพที่ 2

แผนภาพที่ 1 โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

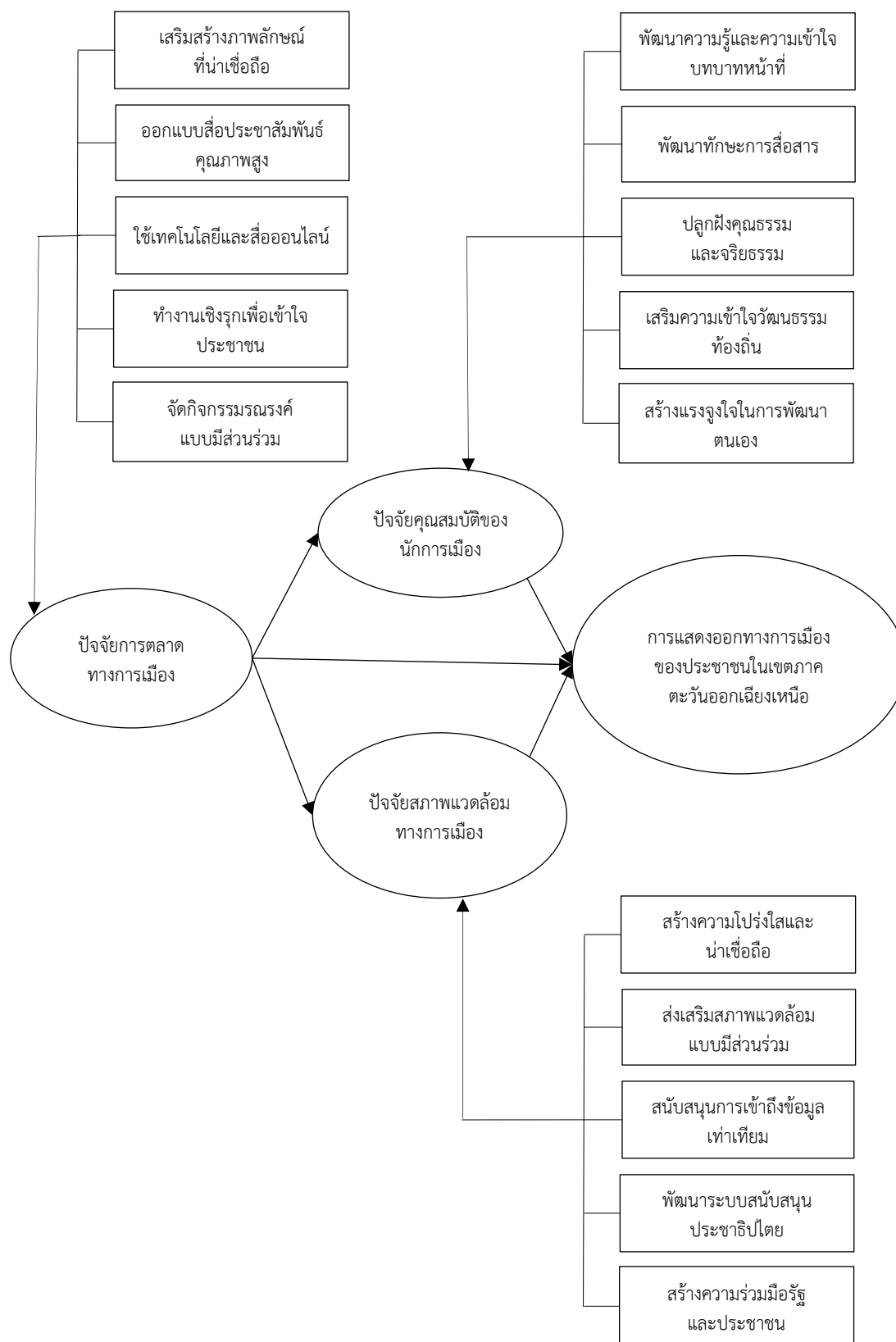
3. ผลจากการวิเคราะห์การสร้างโมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลจากการวิเคราะห์การสร้างโมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง (Critical Incident Technique) จำนวน 20 คน โดยภาพรวมผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นต่อรูปพัฒนาสอดคล้องกัน ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนา จำนวน 4 ด้าน 15 แนวทางการพัฒนา มีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัจจัยคุณสมบัติของนักการเมือง มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้
 - 1.1 แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการศึกษาของผู้สมัคร
 - 1.2 แนวทางการพัฒนาค่านิยมคุณธรรมและจริยธรรม
 - 1.3 แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างการสื่อสารและวิสัยทัศน์ของผู้สมัคร
 - 1.4 แนวทางการพัฒนาทักษะและประสบการณ์การทำงานในพื้นที่
 - 1.5 แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมความโปร่งใสและการตรวจสอบข้อมูลของผู้สมัคร
2. ปัจจัยการตลาดทางการเมือง มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้
 - 2.1 แนวทางการพัฒนาส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือของผู้สมัคร
 - 2.2 แนวทางการพัฒนาการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพและเข้าถึงประชาชน
 - 2.3 แนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
 - 2.4 แนวทางการพัฒนาการหาเสียงเชิงรุกเข้าใจความต้องการของประชาชน
 - 2.5 แนวทางการพัฒนาสร้างกิจกรรมรณรงค์แบบมีส่วนร่วม
3. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้
 - 3.1 แนวทางการพัฒนาสร้างความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของระบบการเมือง
 - 3.2 แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
 - 3.3 แนวทางการพัฒนาสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่หลากหลายและเท่าเทียม
 - 3.4 แนวทางการพัฒนาระบบสนับสนุนประชาธิปไตยในชุมชน
 - 3.5 แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชน

ผู้วิจัย สามารถสรุปองค์ประกอบของโมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สมัคร
- 2) ปัจจัยการตลาดทางการเมือง
- 3) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง สรุปเป็นผังความคิดได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 โมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. การยืนยันโมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อโมเดลสมการโครงสร้างโมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่ามัธยฐาน อยู่ระหว่าง 4.00-5.00 ระดับความสอดคล้องของคำตอบที่มีค่าความถี่มากที่สุด มีค่าอยู่ที่ 5.00 และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ น้อยกว่า 1.5 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาสอดคล้องกัน

สรุปผล

1. ระดับการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ คุณสมบัตินักการเมือง ปัจจัยการตลาดทางการเมือง และปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง โดยสามารถอธิบายพยากรณ์ได้ร้อยละ 48.30 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งโมเดลมีความสอดคล้อง กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ $P\text{-Value} = 0.207$, $\chi^2/df = 1.630$, $GFI = 0.994$, $CFI = 0.992$, $RMSEA = 0.04$, $SRMR = 0.03$
3. โมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) การพัฒนาด้านคุณสมบัตินักการเมือง 2) การพัฒนาด้านการตลาดทางการเมือง และ 3) การพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง
4. ผลการยืนยันรูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยมีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.00-5.00 และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ น้อยกว่า 1.5

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง โมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. โมเดลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยคุณสมบัตินักการเมือง 2) ปัจจัยการตลาดทางการเมือง และ 3) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ผู้วิจัยจึงได้นำ 4 ปัจจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

1.1 ปัจจัยคุณสมบัตินักการเมือง ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า 1) ความน่าเชื่อถือและความซื่อสัตย์ หากนักการเมืองมีคุณสมบัติที่แสดงถึงความน่าเชื่อถือและความซื่อสัตย์ เช่น มีประวัติการทำงานที่โปร่งใส ไม่มีประวัติคอร์รัปชัน ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออาจมีความไว้วางใจและพร้อมที่จะสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น 2) ความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ นักการเมืองที่มีความเป็นผู้นำและมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาจสามารถสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ประชาชนแสดงออกทางการเมืองได้มากขึ้น เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองหรือการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง 3) ความใกล้ชิดกับประชาชน นักการเมืองที่เข้าใจและใกล้ชิดกับปัญหาของประชาชนในพื้นที่ เช่น ปัญหาด้านเกษตรกรรม การขาดแคลนน้ำ หรือการพัฒนาท้องถิ่น อาจทำให้ประชาชนรู้สึกว่ามีส่วนร่วมและต้องการแสดงออกทางการเมืองเพื่อสนับสนุนนโยบายที่ตรงกับความต้องการของตน 4) การสื่อสารและความสามารถในการโน้มน้าวใจ นักการเมืองที่มีทักษะการสื่อสารที่ดีและสามารถโน้มน้าวใจประชาชนได้

ส่งผลให้ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มที่จะแสดงออกทางการเมืองตามแนวทางที่นักการเมืองเสนอ 5) นโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน หากนักการเมืองมีนโยบายที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น นโยบายด้านเกษตรกรรม การพัฒนาชุมชน หรือการแก้ไขปัญหาความยากจน ประชาชนอาจมีแรงจูงใจที่จะแสดงออกทางการเมืองเพื่อสนับสนุนนโยบายดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Emily Carter (2021) ได้ศึกษาบทบาทของผู้นำทางการเมืองในการกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า คุณสมบัตินักการเมือง เช่น ความน่าเชื่อถือ ความใกล้ชิดกับประชาชน และความสามารถในการสื่อสาร มีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจของประชาชนในการแสดงออกทางการเมือง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ประชาชนรู้สึกว่าการทอดทิ้งจากรัฐบาลกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ James Anderson (2023) ได้ศึกษาความไว้วางใจในผู้นำทางการเมืองและผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พบว่า ในพื้นที่ที่ประชาชนมีความเชื่อมั่นในคุณสมบัตินักการเมือง เช่น ความซื่อสัตย์และความสามารถในการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gonzalez, M., Lee, S., & Thompson, P. (2025) ได้ศึกษาความเป็นผู้นำทางการเมืองในท้องถิ่นและการระดมพลจากภาคประชาชนในภูมิภาคกำลังพัฒนา พบว่า ผู้นำทางการเมืองที่มีความเข้าใจในปัญหาท้องถิ่นและมีนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน สามารถกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.2 ปัจจัยการตลาดทางการเมือง ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า 1) การเข้าถึงข้อมูล การตลาดทางการเมืองช่วยให้ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและวิสัยทัศน์ของพรรคการเมืองหรือผู้สมัครอย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะผ่านสื่อท้องถิ่นและโซเชียลมีเดีย ทำให้ประชาชนมีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจและแสดงออกทางการเมือง 2) การสร้างความเชื่อมั่น การใช้กลยุทธ์ทางการตลาด เช่น การจัดกิจกรรมหาเสียง การพบปะประชาชน และการนำเสนอตัวตนของผู้สมัครในแบบที่ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของคนในภูมิภาค ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักการเมืองกับประชาชน ส่งผลให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะแสดงออกทางการเมืองมากขึ้น 3) การตอบสนองต่อความต้องการท้องถิ่น การตลาดทางการเมืองที่เน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะพื้นที่หรือตอบสนองต่อความต้องการของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการตนเองมีส่วนร่วมและได้รับการใส่ใจ จึงมีแนวโน้มที่จะแสดงออกทางการเมืองเพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านนโยบายต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pippa Norris (2020) ได้ศึกษาเรื่อง การตลาดทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ชนบท พบว่า การตลาดทางการเมืองที่เน้นการสื่อสารแบบสองทาง (two-way communication) และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ชนบทมีผลอย่างมากต่อการเพิ่มการแสดงออกทางการเมือง โดยเฉพาะในภูมิภาคที่ประชาชนมักรู้สึกถูกทอดทิ้งจากรัฐบาลกลาง การใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่เน้นการแก้ปัญหาเฉพาะพื้นที่และการสร้างความใกล้ชิดกับประชาชนช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Darren G Lilleker (2022) ได้ศึกษาเรื่อง โซเชียลมีเดียและการมีส่วนร่วมทางการเมือง: การศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบ พบว่า โซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลหรือภูมิภาคที่ขาดการเข้าถึงสื่อหลักสามารถรับข้อมูลทางการเมืองและแสดงออกทางการเมืองได้มากขึ้น โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นและการณรงค์ทางออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Strömbäck และ

Kiousis (2023) ได้ศึกษาเรื่อง การตลาดทางการเมืองและพฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยที่กำลังพัฒนา พบว่า ในประเทศกำลังพัฒนา การตลาดทางการเมืองที่เน้นการสร้างความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับประชาชนมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนอย่างมาก โดยเฉพาะในภูมิภาคที่ประชาชนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ การใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า 1) โครงสร้างทางเศรษฐกิจภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีเศรษฐกิจที่พึ่งพาการเกษตรเป็นหลัก และมักเผชิญกับปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ประชาชนแสดงออกทางการเมือง 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนในภาคอีสานมีความเข้มแข็งและมีการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ การแสดงออกทางการเมืองจึงมักเกิดขึ้นในรูปแบบของการเคลื่อนไหวของกลุ่มหรือเครือข่ายชุมชน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม 3) อิทธิพลของผู้นำท้องถิ่นและนักการเมือง ผู้นำท้องถิ่นและนักการเมืองในภาคอีสานมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะและกระตุ้นให้ประชาชนแสดงออกทางการเมือง ทั้งในเชิงบวกและลบ ขึ้นอยู่กับนโยบายและทิศทางที่พวกเขาสนับสนุน 4) การเข้าถึงข้อมูลและการสื่อสาร ในยุคปัจจุบัน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์และสื่อท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวและแสดงออกทางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีประเด็นร้อนแรงที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของพวกเขา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Garcia & Martinez (2023) ได้ศึกษาเรื่อง นโยบายรัฐบาลและการประท้วงทางการเมือง: การวิเคราะห์เปรียบเทียบพื้นที่ชนบทและเขตเมือง พบว่า นโยบายของรัฐบาลที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ชนบทมักนำไปสู่การประท้วงหรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เข้มข้นกว่าในเมือง เนื่องจากประชาชนในชนบทมีความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคมมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee et al. (2022) โซเชียลมีเดียและการมีส่วนร่วมทางการเมือง: กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวระดับรากหญ้าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็วและกว้างขวางขึ้น ส่งผลให้เกิดการระดมมวลชนและการแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith & Johnson (2021) ได้ศึกษาเรื่อง การระดมพลทางการเมืองในชุมชนเกษตรกรรม: บทบาทของความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและความเป็นผู้นำในท้องถิ่น พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ เป็นตัวกระตุ้นสำคัญที่ทำให้ประชาชนแสดงออกทางการเมือง นอกจากนี้ ผู้นำท้องถิ่นยังมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะและระดมมวลชนให้เข้าร่วมในการเคลื่อนไหว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 พัฒนานโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะพื้นที่จากผลการวิจัยที่ระบุว่าปัจจัยด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ควรให้ความสำคัญกับการสร้างนโยบายที่มุ่งตอบสนองความต้องการเฉพาะพื้นที่

1.2 ปรับปรุงกระบวนการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจพรรคการเมืองและผู้สมัครควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่เข้าถึงง่ายและชัดเจน โดยใช้ช่องทางที่เหมาะสมกับ

กลุ่มเป้าหมาย เช่น การใช้เครือข่ายชุมชนหรือสื่อออนไลน์ในท้องถิ่นเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในนโยบายและภาพลักษณ์ของผู้สมัคร การสื่อสารที่โปร่งใสและเปิดกว้างยังช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจในระบบการเลือกตั้ง

1.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชุมชน การสร้างโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง เช่น การจัดประชุมชุมชน การปรึกษาหารือเกี่ยวกับนโยบาย หรือการส่งเสริมกิจกรรมทางการเมืองระดับท้องถิ่น

1.4 พัฒนาเครื่องมือและมาตรการเพื่อประเมินเสถียรภาพและคุณภาพทางการเมืองในพื้นที่ จากผลการวิจัยที่ชี้ว่าปัจจัยเสถียรภาพทางการเมืองและความโปร่งใสมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง ควรพัฒนาเครื่องมือเพื่อติดตามและประเมินสถานการณ์การเมืองในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุการตัดสินใจเลือกตั้งในภูมิภาคอื่นของประเทศไทย เช่น ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลและพฤติกรรมของประชาชนในแต่ละภูมิภาค โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีลักษณะเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมมากขึ้นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกตั้งในประเทศไทย

2.2 ควรมีการติดตามผลกระทบของปัจจัยต่าง ๆ ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งในระยะยาว เช่น การวิเคราะห์ว่าปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม หรือเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อกระบวนการเลือกตั้งอย่างไรเมื่อเวลาผ่านไป การศึกษานี้จะช่วยสร้างความรู้ในการคาดการณ์แนวโน้มพฤติกรรมของประชาชนในอนาคต

2.3 ควรให้ความสำคัญกับบทบาทของสื่อดิจิทัล แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย และปัญญาประดิษฐ์ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างอิทธิพลต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในปัจจุบัน โดยเน้นการศึกษาวิธีการที่สื่อสมัยใหม่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือการรับรู้ของประชาชน รวมถึงการประเมินความโปร่งใสและการใช้ข้อมูลเท็จในกระบวนการเลือกตั้ง

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). **จำนวนประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.nso.go.th>.

Amnesty International. (2023). **Thailand: Freedom of expression under threat**. Form <https://www.amnesty.org>.

Anderson, J., Brown, L., & Davis, M. (2023). Trust in political leaders and its impact on voter behavior. **Political Psychology Review**, 34(2), 89–112.

Carter, E., Johnson, R., & Smith, T. (2021). The role of political leaders in shaping public political participation. **Journal of Political Behavior**, 45(3), 123–145.

Castells, M. (2012). **Networks of outrage and hope: Social movements in the Internet age**. Polity Press.

Chai, J. (2020). Political patronage and vote-buying in Northeast Thailand. **Journal of Southeast Asian Studies**, 51(2), 234–250.

Dahl, R. A. (1971). **Polyarchy: Participation and opposition**. Yale University Press.

- Garcia, M., & Martinez, L. (2023). Government policies and political protests: A comparative analysis of rural and urban areas. **Political Geography**, 87, 102345.
- Gonzalez, M., Lee, S., & Thompson, P. (2025). Local political leadership and grassroots mobilization in developing regions. **International Journal of Development Studies**, 50(4), 201–225.
- Habermas, J. (1962). **The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society** (T. Burger & F. Lawrence, Trans.). MIT Press. (Original work published 1962)
- Huntington, S. P. (1991). **The third wave: Democratization in the late twentieth century**. University of Oklahoma Press.
- Keck, M. E., & Sikkink, K. (1998). **Activists beyond borders: Advocacy networks in international politics**. Cornell University Press.
- Lee, H., Kim, S., & Nguyen, T. (2022). Social media and political participation: A case study of grassroots movements in Southeast Asia. **Asian Journal of Communication**, 32(4), 456–470.
- Lilleker, D. G., Koc-Michalska, K., & Tenscher, J. (2022). Social media and political participation: A comparative study. **New Media & Society**, 24(3), 789–810.
- Locke, J. (1689). **Two treatises of government**. Awnsham Churchill.
- McAdam, D., Tarrow, S., & Tilly, C. (2001). **Dynamics of contention**. Cambridge University Press.
- Norris, P. (2020). Political marketing and voter engagement in rural areas. **Journal of Political Communication**, 37(4), 512–530.
- Olson, M. (1965). **The logic of collective action: Public goods and the theory of groups**. Harvard University Press.
- Smith, J., & Johnson, R. (2021). Political mobilization in agrarian communities: The role of economic inequality and local leadership. **Journal of Rural Studies**, 45(3), 123–135.
- Strömbäck, J., & Kioussis, S. (2023). Political marketing and voter behavior in developing democracies. **Political Communication**, 40(2), 201–220.
- Taylor, C. (1992). **Multiculturalism and the politics of recognition**. Princeton University Press.
- Tilly, C. (1978). **From mobilization to revolution**. Addison-Wesley.
- Verba, S., & Nie, N. H. (1972). **Participation in America: Political democracy and social equality**. Harper & Row.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis** (3rd ed.). Harper & Row.